

R O M Â N I A
ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
Secția I civilă

Decizia nr. 2988/2018

Ședința publică din data de 19 septembrie 2018

Deliberând asupra cauzei de față, în condițiile art. 498 C. proc. civ., constată următoarele:

Prin cererea înregistrată pe rolul Tribunalului București, secția a IV a civilă la data de 30 martie 2016 sub nr. x/2016, reclamantul A. a solicitat, în contradictoriu cu pârâții B. S.A., C., D., E., F., să se constate caracterul ilicit al faptei săvârșite de către pârâți, constând în realizarea și difuzarea pe postul B., în cadrul Emisiunilor "G." din data de 06.12.2015 și "Sinteza zilei" din data de 20.01.2016, a unor reportaje defăimătoare; obligarea pârâților la plata, în solidar, a sumei de 250.000 euro, echivalent în RON la cursul BNR din ziua plății, cu titlu de daune morale; obligarea pârâților la prezentarea, de către realizatorii/moderatorii emisiunilor "G." și "Sinteza zilei", a unui anunț oral privind hotărârea favorabilă a instanței, anunț care să fie difuzat pe postul B., în cadrul emisiunilor menționate, sau, dacă la data finalizării procesului cele două emisiuni nu vor mai figura în grila de programe a postului B., anunțul să fie prezentat în cadrul emisiunilor care le înlocuiesc în cadrul grilei de programe în tronsonul de audiență maximă.

Prin sentința nr. 1636 din 16 decembrie 2016 Tribunalul București, secția a IV a civilă a respins cererea de chemare în judecată, ca neîntemeiată.

Prin decizia nr. 1198/A din 20 decembrie 2017 Curtea de Apel București, secția a IV a civilă a respins, ca nefondat, apelul reclamantului împotriva sentinței.

Împotriva acestei decizii a declarat recurs, întemeiat pe dispozițiile art. 488 alin. (1) pct. 6 și 8 C. proc. civ., reclamantul A., arătând că în mod greșit instanța de apel și-a fundamentat soluția pe calitatea acestuia de persoană publică, în condițiile în care H. este o persoană juridică de drept privat constituită în baza Decretului-Lege nr. 150/1990.

Înalta Curte, înregistrând dosarul ca recurs, a procedat, la data de 08.05.2018, la întocmirea raportului asupra admisibilității în principiu a recursului.

Completul de filtru C3, constatând că raportul întrunește condițiile art. 493 alin. (3) C. proc. civ., a dispus, prin rezoluția de la aceeași dată, comunicarea raportului părților, pentru ca acestea să depună puncte de vedere conform dispozițiilor art. 493 alin. (4) C. proc. civ.

În cauză nu s-au formulat puncte de vedere la raportul de admisibilitate.

Împotriva deciziei a declarat recurs reclamantul, care a susținut următoarele aspecte de nelegalitate:

- Instanța de apel pornește, în mod greșit, în analiza limitelor ce pot fi impuse exercițiului libertății de exprimare a jurnaliștilor, de la aprecierea că reclamantul este persoană publică.

Or, H., al cărei președinte este recurentul-reclamant, este persoană juridică de drept privat, întemeiată pe Decretul-Lege nr. 150/1990, care are posibilitatea de a desfășura orice activitate, ce nu este interzisă de lege, în vederea realizării scopului și obiectului său de activitate, iar patrimoniul acestei persoane este tot unul privat și nu public.

În mod greșit se reține că situația patrimoniului acestei fundații reprezintă un subiect de interes public, în contextul în care acesta urmează a fi folosit, potrivit legii și reglementărilor interne, doar de către asociațiile pentru tineret membre.

- Referitor la interpretarea probatoriului administrat în cauză, și sub acest aspect hotărârea este nelegală.

Astfel, se reține de către instanța de apel că, atâta timp cât baza factuală este susținută de un demers documentaristic consistent și făcut cu bună-credință, se acceptă ca informațiile oferite publicului telespectator să fie unele eronate.

Or, chiar dacă sarcina jurnaliștilor nu este aceea de a demonstra adevărul absolut asupra celor afirmate, prin raportare la prevederile Rezoluției 1003/1993, este necesar ca materialele/mărturiile avute în vedere la momentul documentării să confirme cele susținute de aceștia.

Deși este adevărat că jurnaliștii n-aveau obligația stabilirii adevărului absolut, în același timp trebuia să verifice credibilitatea surselor și materialelor obținute, context în care nu puteau ajunge la concluzia rezonabilă că reproducerea

celor aflate de la martorii I. și J. era posibilă.

S-a susținut că, în ce privește declarația martorului I., primul care a furnizat informații pentru realizarea materialului, aceasta nu trebuia luată în considerare, neputându-se susține că informațiile furnizate păreau credibile.

Nici din înscrisurile avute în vedere la realizarea materialului documentar ce a stat la baza reportajului difuzat nu reiese ideea însușirii veniturilor sau bunurilor Fundației de către reclamant.

Cât privește vânzarea apartamentului din Bucureștii Noi, acesta nu a făcut parte din patrimoniul fostului K., ci a fost dobândit ulterior de către Fundație, astfel încât nu exista vreo interdicție legală de înstrăinare.

- Totodată, instanța de apel constată că afirmațiile denigratoare la adresa reclamantului nu ar fi fost prezentate sub formă de știri, fiind pusă în discuția părților în platoul celor două emisiuni, deși această discuție nu schimbă cu nimic modalitatea în care informațiile au fost transmise publicului, intimații neatrăgând atenția că reportajul prezentat reflecta opinia lor subiectivă.

Libertatea de exprimare, prin aducerea la cunoștință a unor fapte reale, nu poate fi atinsă prin invocarea ca adevărate a unor convingeri proprii ale părților, conform art. 483 alin. (3) din Legea nr. 134/2010 privind C. proc. civ. "reclamantul ar fi devenit stăpân peste averea de 60 milioane euro a fostului K.", întrucât aceste informații n-au niciun suport, nu conțin date pe care s-ar putea sprijini o astfel de ipoteză.

În plus, instanțele de fond aveau obligația de a discerne între cele două momente ale fiecărei emisiuni, cel al difuzării reportajului și cel al dezbaterilor și comentariilor din platou, pentru a face distincția între afirmațiile care pot fi considerate opinii și cele care au îmbrăcat forma unor știri, adevăruri absolute.

Intimații n-au respectat nici principiul prezumției de nevinovăție, ceea ce le impunea obligația de a nu pune eticheta de autor de fapte penale unor persoane în cazul în care nu s-a pronunțat o instanță de judecată în sensul stabilirii vinovăției acesteia.

De aceea, buna-credință constatată de instanțele fondului în privința intimaților-pârâți, în realitate nu există, întrucât evenimentele despre care fac vorbire aceștia n-au fost prezentate în mod obiectiv, iar situația patrimonială a H. nu este nici pe departe cea prezentată de aceștia.

Totodată, una din obligațiile profesionale care le incumba jurnaliștilor, potrivit Codului deontologic, era și aceea de a solicita fiecăreia din părțile implicate, punctul de vedere cu privire la faptele prezentate, instanța de apel apreciind, în mod greșit, ca fiind îndeplinită această obligație prin aceea că reclamantul a refuzat, în cadrul reportajului, să dea explicații și clarificări.

Aceasta, în condițiile în care acordarea dreptului la replică trebuie să fie efectivă, iar îndeplinirea ei de către jurnaliști să fie analizată de instanță în concret, prin raportare la situația de fapt.

În drept, criticile au fost încadrate de către recurent în prevederile art. 488 pct. 6 și 8 C. proc. civ. și conform raportului de admisibilitate întocmit conform art. 493 alin. (3) C. proc. civ., s-a constatat că parte din ele sunt încadrabile, în măsura în care nu aduc în dezbatere reevaluarea probatorului. Ca atare, excepția de nulitate a recursului invocată de către intimați n-a putut fi reținută.

Analizând aspectele deduse judecătii, Înalta Curte constată caracterul lor nefondat, potrivit următoarelor considerente:

- Susținerea recurentului, conform căreia limitele libertății de exprimare au fost stabilite greșit prin raportare la statutul reclamantului de persoană publică, statut ce nu subzistă față de caracterul de persoană juridică de drept privat al H., nu poate fi primită.

Împrejurarea că bunurile care alcătuiesc patrimoniul Fundației fac obiectul dreptului de proprietate privată al persoanei juridice nu are semnificația susținută de către recurent, a repercutării naturii acestui drept asupra activității desfășurate de fundație și implicit, de președintele acesteia.

Dimpotrivă, conform art. 1 din Decretul-Lege nr. 150/1990, fundațiile pentru tineret înființate în temeiul acestui act normativ sunt persoane juridice de utilitate publică.

Aceasta înseamnă că scopul înființării și funcționării lor nu este unul care ține de sfera intereselor private și că în mod corespunzător, președintele unei astfel de persoane juridice nu acționează ca un particular.

Ca atare, în analiza limitelor demersului jurnalistic trebuie observat, pe de o parte, că ele se raportează la o persoană

publică și astfel, marja de apreciere este mai largă, în strânsă legătură cu natura interesului (care depășește sfera privată), iar pe de altă parte, că nu trebuie să fie încălcate, prin dezvoltările făcute, aspecte din viața particulară a reclamantului.

Or, acest echilibru a fost avut în vedere, în mod corect, de către instanța de apel atunci când, cu referire și la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, a reținut limitele mai largi ale libertății de exprimare, de care se bucură jurnaliștii când discută chestiuni de interes public și totodată, faptul că demersul jurnalistic nu a reprezentat o imixtiune în viața privată a reclamantului.

- În ce privește baza factuală, care în opinia recurentului ar fi fost insuficientă pentru a demonstra un demers documentaristic consistent și făcut cu bună-credință, se constată că sub acest aspect, criticile vizează de fapt, modalitatea de evaluare a probatoriului administrat în cauză.

În acest context, recurentul face trimitere la declarația martorului audiat - care nu ar fi fost credibilă -, la înscrisurile care au stat la baza materialului documentar pentru întocmirea reportajului - și care n-ar fi putut fundamenta concluzia jurnaliștilor - aspecte care nu pot fi cenzurabile însă, în calea extraordinară de atac a recursului.

Modalitatea în care instanțele fondului au administrat și evaluat probele, reținând o bază factuală suficientă pentru afirmațiile făcute de către furnaliști, vizează elementele de fapt ale pricinii, iar nu controlul de legalitate ce poate fi exercitat în condițiile stricte ale dispozițiilor art. 488 C. proc. civ.

La fel, este sustrasă controlului de legalitate aprecierea instanței de apel în sensul existenței atitudinii subiective a bunei-credințe a jurnaliștilor, câtă vreme această concluzie este dedusă din reținerea unei baze factuale suficiente și credibile, ceea ce a impus consecința unui demers jurnalistic realizat în scopul informării opiniei publice cu privire la probleme de interes general.

Or, raportat la baza factuală relevată de probele administrate și la atitudinea subiectivă a jurnaliștilor, în condițiile în care, așa cum s-a arătat, statutul recurentului-reclamant este unul de persoană publică, libertatea de exprimare nu a depășit limitele garanțiilor acesteia, așa cum au fost ele conturate prin jurisprudența dezvoltată în aplicarea art. 10 din Convenție.

În aceste condiții, susținerea recurentului, conform căreia ar fi fost nesocotită prezumția de nevinovăție, prin aceea că jurnaliștii nu s-au abținut de la "a da verdicte și a pune etichete de autor de fapte penale" unor persoane în cazul cărora nu s-a pronunțat instanța de judecată, vine în contradicție cu faptul că, așa cum rezultă din jurisprudența instanței de contencios european, în aplicarea art. 10 CEDO, jurnaliștii nu sunt obligați să dovedească întotdeauna adevărul afirmațiilor lor atunci când se fundamentează pe o bază factuală suficientă, deoarece ar însemna să le fie impusă o sarcină nerezonabilă.

Se situează în afara protecției oferite de art. 10 din Convenția europeană doar acele declarații sau informații furnizate de jurnaliști pe temeiul unor fapte insuficient documentate.

Având rolul de a informa opinia publică atunci când dețin informații despre posibile nereguli - vizând inclusiv activități legate de o persoană juridică al cărei scop depășește sfera interesului privat - jurnaliștii trebuie să facă dovada existenței unei baze factuale suficiente, regăsite în speță, așa cum au reținut instanțele fondului, în fața cărora s-au administrat probele necesare determinării elementelor de fapt ale pricinii.

- De asemenea, în ce privește nerespectarea dreptului la replică, susținerea recurentului este lipsită de fundament, în contextul în care, așa cum a reținut instanța de apel, cu trimitere punctuală la materialul transcris, acestuia i-a fost cerut punctul de vedere asupra aspectelor ce constituiau obiect al reportajului, dar a refuzat să și-l exprime.

În aceste condiții, a pretinde că dreptul la replică nu a fost unul efectiv - doar sub motiv că nu a fost solicitat în cadrul difuzării celor două emisiuni - este lipsit de substanță, câtă vreme această solicitare a fost făcută în mod prealabil, la momentul documentării, ceea ce ar fi permis, în mod evident, preluarea și difuzarea în cadrul emisiunilor, pentru prezentarea în mod complet, a punctelor de vedere ale părților.

În consecință, potrivit celor expuse, aspectele de nelegalitate invocate nu se verifică în speță.

Pe de o parte, în ce privește motivul de recurs prevăzut de art. 488 pct. 6 C. proc. civ., n-au fost identificate critici care să susțină lipsa motivării deciziei atacate, ori considerente contradictorii sau străine de natura cauzei.

Pe de altă parte, în privința motivului de recurs prevăzut de art. 488 pct. 8 C. proc. civ., criticile - care au putut constitui

obiect de analiză în măsura în care n-au adus în discuție administrarea și evaluarea probatoriului - s-au dovedit a fi nefondate, instanța de apel realizând o corectă analiză a cerințelor răspunderii delictuale corelate cu exigențele libertății de opinie și de exprimare, așa cum rezultă din art. 10 al Convenției europene a drepturilor omului și libertăților fundamentale (inclusiv jurisprudența instanței europene dezvoltată în legătură cu aplicarea acestui text).

Ca atare, recursul declarat în cauză de către reclamant va fi respins ca nefondat.

PENTRU ACESTE MOTIVE

ÎN NUMELE LEGII

D E C I D E

Respinge, ca nefondat, recursul declarat de reclamantul A., cu domiciliul în București, și cu domiciliul ales la Cabinet Avocat L., în București, împotriva deciziei nr. 1198/A din 20 decembrie 2017 a Curții de Apel București, secția a V a civilă, în contradictoriu cu intimații-pârâți B. S.A., C., D., E., F., toți intimații-pârâți cu domiciliul ales în București.

Definitivă.

Pronunțată în ședință publică, astăzi 19.09.2018.